

НИКБЕРГ І.І., професор, член-кореспондент Російської академії природознавства, м. Сідней, Австралія

БЕРЕЖІТЬСЯ ПСЕВДОЦІЛИТЕЛІВ ДІАБЕТУ!

Резюме. У статті обговорюється актуальна для всіх медичних спеціальностей, у тому числі ендокринології, тема псевдоцілителів. Кожному лікареві відомі негативні наслідки дій псевдолікарів для пацієнтів, однак конкретні заходи в боротьбі з цим явищем практично не вживаються. Автор закликає звернути увагу на цю проблему й пропонує деякі варіанти її розв'язання.

Ключові слова: псевдоцілителі, цукровий діабет, проблема.

На всіх етапах багатовікової історії медицини професійна лікарська допомога населенню завжди супроводжувалася підключенням до цієї відповідальної і благородної справи шахраїв від медицини, псевдоцілителів.

У своє третє тисячоліття сучасне людство прийшло збагачене видатними досягненнями в медичній науці. Незаперечно підвищилася ефективність лікування багатьох хвороб і їх профілактики. Справді революційні зміни в долю хворих діабетом внесли відкриття та практичне використання інсуліну, таблетованих цукрознижуючих засобів, приладів і методів самоконтролю.

Та як на перший погляд не парадоксально, на цьому фоні ми спостерігаємо вражаючий сплеск активності всіляких цілителів, екстрасенсів, провісників та інших «фахівців», що рекламують «безвідмовні» методи повного вилікування практично від усіх захворювань, у тому числі тих, способи ефективного лікування яких поки що не підвладні сучасній медицині. Як тут не пригадати мудрий вислів видатного польського письменника-сатирика Станіслава Лєца: «Кожне століття має своє середньовіччя!» Оновлені псевдонауковою оболонкою, містичною фразеологією й агресивною рекламою, рецидиви такого середньовіччя повсюдно зримі і в епоху сучасної науково-технічної революції. Набуває глобального характеру масове звернення до альтернативної і нетрадиційної медицини (complementary & alternative medicine). За даними Національного інституту здоров'я США, до них звертаються від 20 до 70 % хворих.

Засоби масової інформації (ЗМІ) пістрявляють пропозицією послуг дипломованих і недипломованих «народних умільців». Страждаючим людям нав'язливо пропонується зцілення чи не від усіх відомих хвороб за допомогою заговореної води, «енергізованого шампуню» (за одним із рекламних оголошень, він допоміг вилікуватися більше ніж 150 мільйонам людей!), фотографій з обличчям цілителя, комбінації дзеркал, пиття сечі, «нагнітання прами в чарну», «Божественної енергії створення», словесних «установок», рекомендацій численних «місячних календарів», гороскопів, застосування сумнівних харчових добавок та ін. Як екзотичний метод лікувальної дії нещодавно рекламувалися, наприклад, сеанси «бочкотерапії» з нагнітанням до бочки

пароповітряної суміші зі зборів лікарських рослин (метод запропонований П.Я. Лосевською, за твердженням деяких ЗМІ, «кращим цілителем Росії ХХ століття і III тисячоліття»). Згідно з рекламою, метод забезпечує зцілення людей із найрізноманітнішими захворюваннями, у тому числі з цукровим діабетом.

Розцвіли знахарство і шаманство, розраховані на малограмотних і/або довірливих людей. Чи не про це говорять оголошення-заклики, безконтрольно опубліковані в засобах масової інформації? В одній з київських газет опубліковано, наприклад, таке: «За численними проханнями киян індивідуальний прийом проводять відомі знахарки і цілительки бабуся Ліда і провидець Христя. В ході індивідуального прийому вони лікують практично всі захворювання, виливають на віск, викочують яйцем, знімають причину, пристрій, наговори, прокляття, чаклунство, приворот, передбачають долю...» Справедливо помічає відомий український учений академік НАМН України І.М. Трахтенберг, що столиця України, і без того перевантажена економічними негараздами і політичними пристрастями, стала містом масового нашестя екстрасенсів, біоенергетиків, чаклунів та інших «лікарів», іменованих утішним визначенням «народних».

Подібна реклама трапляється не тільки у вітчизняних, але і в зарубіжних ЗМІ. Один із багатьох прикладів — витяг з рекламної об'яви, надрукованої у популярній серед російськомовного населення Австралії газеті «Горизонт»: «Потомствена російська цілителька в третьому поколінні Дінара поділиться своїми знаннями, як назавжди позбавитися раку. Підлікує хворого за вуду і на ляльці. Позбавить хворого від наркоманії, психозу, шизофренії, алкоголізму, хвороби очей, задухи, роздвоєння особистості, болю в хребті». Вона ж, знаючи лікування християн, мусульман, іудеїв та всі ключі Соломона, науку потойбічних спілкувань, знамення смерті, тлумачить сни, ворожить на зміїній шкурі, на бобах, з четверга на п'ятницю, на кавовій гуші (всього 20 способами), може «ставити захист від ракових захворювань, знімати розлад у сім'ї і сімейне прокляття, заговорювати, щоб ваш чоловік був у повній вашій владі, заговорити сім'ю від 77 нещастя...» та ін.

Одним із примітивних проявів діяльності псевдоцілительів є масштабне використання ними з метою реклами листів-відгуків пацієнтів. Наприклад, у книзі С.С. Коновалова «Діалог із лікарем» (Санкт-Петербург, 2002) цитується безліч захоплених листів-відгуків про чудодійний ефект цілющих буклетів лікаря. Майже всі вони (листи), як близнята, схожі один на одного. У багатьох повідомляється про те, що після заочного лікування за допомогою книг С.С. Коновалова і буклетів, що прикладаються до різних ділянок тіла, відбувалися, наприклад, такі поліпшення: в однієї жінки при читанні книги «встала на місце матка», вона «вилікувала простуду», у інших пацієнтів минуло варикозне розширення вен, вдалося запобігти операції на коліні, минув лівобічний параліч, перестали мерзнути ноги («жар іде знизу і до верхівки, і піт усю пробиває»), виліковано безпліддя, кісту яєчника, панкреатит, остеохондроз, артроз тазостегнового суглоба, геморої, зменшилася остеома, почали засихати бородавки на шиї, зникли грижа, хронічний гломеруло-нефрит, хронічний бронхіт, мастопатія, відновився менструальний цикл, через три місяці після лікування «пішов геть цукровий діабет» (лист № А-019920), почав «працювати імунітет», зникли оперізуючий лишай, гіпертонія, гастрит, наркоманія, бісексуальність; ожила рибка після того, як під акваріум поклали буклет (№ 1011745); вилікувався цистит — «звідусіль (?) вийшло багато гною» (№ 1019972), грижа стравоходу, хвороба Паркінсона, що «мучила» хворого 35 років (№ 1007005), фіброматоз, «повністю пішла онкологія грудних залоз, геморої, на 50 % покращав діабет (?), на 80 % шум-дзвін у голові, на 50 % цистит, на 50 % грибок на ногах».

З огляду на тексти листів, їх авторами найчастіше є жінки середнього і літнього віку, які легко піддаються навіюванню і мають не цілком здорову психіку. Саме ця група населення є найбільш благодатним для псевдоцілительів контингентом населення, що легко піддається всьлякого роду «енергоінформаційним» впливам в усній формі або через «заряджену» воду, «цілющі» буклети, фотографії та ін.

Мабуть, не випадково серед сучасних цілительів є чимало осіб, які мають медичну освіту, в тому числі колишніх психіатрів і психотерапевтів, обізнаних з особливостями психіки різних груп населення, що звертаються по їх послуги. Один із них — Г.Н. Ситін, «доктор медичних наук, професор, академік, класик світової психотерапії, автор найефективнішого психотерапевтичного методу, який неминуче стане основним методом у всій світовій психотерапевтичній практиці» (цит. за анотацією московського видавництва «Лабіринт-Прес», 2001). Основним методом лікувальної дії Г.Н. Ситіна є формування у хворих самонавіювання за допомогою запропонованих ним текстів-настроїв. Як він пише в своїй книзі «Зцілючі настрої» (Москва, 2001. — 250 с.), «вони допомогли повернути здоров'я тисячам хворих, і не тільки в нашій країні». Він стверджує, що ці настрої мають небачену оздоровчу силу (наприклад, зцілення від гострого запалення підшлункової залози за три дні).

Примітивізм і парапсихологізм проникають навіть на сторінки навчальних посібників. Так, у навчальному посібнику Н. Фролової «Таємниці лікувальної магії і народної медицини» наводиться така «схема лікування найбільш поширених захворювань»: «Двома долонями в напрямку зверху донизу ніби огинаємо ефірну оболонку і струшуємо долоні у бік тієї, що уявляється нами як вода або вогонь. Таким чином ми знімаємо негативну інформацію з ефірної оболонки, вирівнюємо біополе. Робимо очищення крові біоенерговпливом за допомогою фітотерапії і програмування, після чого очищаємо хребет. Очищення хворого органа. Розщеплювання і розчинення хворих клітин із подальшим виведенням з організму накопичених шлаків і інших шкідливих речовин. Насичення (накачування) енергією хворого органа. Дія на імунну і ендокринну системи. Психопрограмування хворого органа. Зняття інформації про розвиток цього захворювання, закладання програми про функцію здорового органа і на фізіологічну регенерацію внутрішньоклітинних процесів. Тим самим ви активізуєте енергетичні чакри організму». Як вказує автор, при цьому допомагає її фотографія.

Вельми сумнівні всьлякі астрологічні рекомендації, зокрема «місячні календарі здоров'я», гороскопи та ін. Щоб переконатися в справедливості таких сумнівів, досить переглянути декілька газет і журналів з прогнозами і рекомендаціями на один і той же період часу (дату), що складені різними астрологами. Порівнюючи ці прогнози, ви виявите, що нерідко вони не тільки не збігаються, але і суперечать один одному, дають взаємовияткові рекомендації. Як же бути недосвідченому читачеві, кому довіритися?

А наскільки серйозні, обгрунтовані та (що дуже істотно!) специфічні саме для даного дня згадані «місячні календарі»? Структура їх викладу однотипна, тому відкриємо навмання будь-яку сторінку. Наприклад, одна зі сторінок щодо 1 травня 2003 р. (И. Паунгер і А. Соколов, Санкт-Петербург, 2002). свідчить, що найбільш активними цього дня є ступні ніг (а які інші органи людини мають ступні?!), рідини тіла (?), шлунково-кишкова перистальтика, загострюються тромбофлебіт, алергія, грибові захворювання, мігрень, хвороби шлунково-кишкового тракту. Рекомендується: а) мінімальне фізичне навантаження, прогулянки пішки, китайська гімнастика, перевернені пози хатха-йоги; б) не перевантажувати шлунок, пити менше рідини; в) тепла ванна з травами, заспокійливі лікарські збори; г) корисно побути на самоті, відпочити на природі, релаксація; д) необхідно остерігатися травм і конфліктів (а в інші дні їх остерігатися не треба?) і враховувати, що стан організму може несприятливо позначитися під час управління автомобілем. В один із подальших днів (прогнозуються гострий тонзиліт і фарингіт) рекомендуються: парові ванни для голови, зігріваючі компреси, висока рухова активність, плавання, біг, обливання холодною водою. А як використовувати рекомендації, що відносяться

до іншого дня, — «поступово нарощуйте навантаження з огляду на самопочуття», «ефективні лікування шкірних захворювань, заходи щодо оздоровлення нервової системи»? В один із днів червня рекомендуються: висока сексуальна активність, процедури з омолодження (?) сечового міхура, вправи на розробку суглобів і відвідини стоматолога (сприятливий період для видалення зубів). Цього ж дня протипоказані хірургічні втручання на органах черевної порожнини і напруження зору. Ознайомившись з іншими подібними «місячними календарями», переконуєшся просто в анекдотичності рекомендацій їх авторів, які стверджують, що в той або інший день не можна одружуватися, треба як ніколи поважати пішоходів і дорожні знаки, тримати емоції під контролем, не зв'язуватися з авантюристами (а в інші дні можна?!), подумати про власний імідж, приділити увагу потрібним людям, не відкладати на завтра те, що можна зробити сьогодні, поклопотатися про кар'єру, врахувати непідкупність начальства і влади в даний день, сприятливість даного дня для різного роду авантюри та ін.

Певною мірою до проблеми псевдоцілітєвства має відношення і широко рекламована необхідність побудови індивідуальної дієти, і використання продуктів з урахуванням групи крові даної людини. Складається враження, що рекомендаціям стосовно індивідуальних режимів харчування за групою крові людини надається невинувато гіперболізоване значення, а самі ці рекомендації часто не враховують реалії і можливості повсякденного життя звичайної людини. На обкладинці книги американських натуропатів Пітера Дадамо і Кетрін Уїтні читаємо: «Сенсаційне відкриття американського ученого — найкращу дієту для вас визначає тільки (?) група вашої крові». Дуже сумнівний запропонований авторами поділ всіх продуктів харчового раціону на «особливо корисні», «нейтральні» і «протипоказані» у зв'язку з їх віднесенням до тієї або іншої групи крові. Адже незалежно від неї в подібній градації визначальними є хімічний склад і біологічна цінність продукту, характер захворювання, вік, характер трудової діяльності, стереотип звичного сформованого харчування й інші чинники, у тому числі умови і спосіб життя в реальних мультикультуральних співтовариствах. Чому, наприклад, для людей із групою крові «0» протипоказана кукурудзяна олія, а кукурудза у людей із групою крові «В» викликає гіпоглікемію (!) і їм же слід уникати вживання топінамбуру (який, до речі, вельми корисний при діабеті)? Чому і як пшениця «зменшує ефективність інсуліну і погіршує інтенсивність обміну речовин», а капуста «провокує гіпотиреоз»? Приводів для подібних питань велика кількість. І яка реальність використання в повсякденному харчовому раціоні продуктів, що для більшості населення недоступні або екзотичні? Ось назви деяких із них: веселкова форель, червоний берикс, мюнстерський сир, кольрабі, винний камінь, гриби Портобелло, сік із папайї, сир з молока буйвола, виноград Конкорд та ін.

Не обійшли своєю агресивною рекламою і сумнівними пропозиціями про зцілення і таке поширене захворювання, як цукровий діабет. Останні 100–130 років знаменувалися видатними досягненнями у діабетології. Завдяки їм хворі на діабет, у яких до цього був неминучий фатальний результат, тепер можуть жити, плідно працювати, займатися спортом, мати повноцінні сім'ї, вести такий спосіб життя, що максимально наближається до способу життя інших людей, які не страждають від цієї тяжкої недуги.

І хоча цукровий діабет продовжує залишатися невиліковним, це захворювання є однією з найбільш яскравих ілюстрацій того, яких чудових результатів може досягти медична наука.

Проте сторінки газет і журналів, нерідко і передачі радіомовлення та телебачення містять рекламні заклики цілителів, що обіцяють повне одужання при діабеті, відмову від уколів інсуліну та ін. На жаль, відомо немало випадків, коли діабетики легковажно слідували подібним закликам, і обтяжливі наслідки такої довіри не примушують себе довго чекати. Наведу лише два приклади з особистого досвіду спілкування з хворими на діабет.

Мій давній знайомий (до речі, медик, керівник наукового інституту!), який страждав від набутого вже в зрілому віці діабету 1-го типу, всупереч моїм застереженням піддався на поради одного з таких цілителів і перестав робити ін'єкції інсуліну, змінивши їх щоденним питтям трьох склянок запропонованого йому трав'яного чудо-настою, перейшов на більш вільний режим харчування, частіше порушував здоровий спосіб життя. Минуло всього декілька місяців, і до того цілком працездатна, активна людина (але за умов регулярних дворазових щоденних ін'єкцій інсуліну) перетворилася на інваліда. Він ослаб, різко погіршився зір, виникли патологія нирок і серйозні судинні порушення ніг, були зроблені дві операції, виникли й інші неприємності. Довелося терміново повертатися до колишнього режиму і способів лікування, відновити ін'єкції інсуліну, але, на жаль, стан хворого настільки погіршився, що він вимушений був відмовитися від продовження роботи і вийшов на пенсію.

Інший приклад. Молода жінка, яка вільно володіла декількома іноземними мовами, працювала представником української туристичної фірми в одній із країн Перської затоки. Несподівано захворівши на цукровий діабет (неважко уявити, якого психологічного шоку зазнають молоді здорові люди, на яких раптово звалюється довічне невиліковне захворювання), вона потрапила у клініку Київського НДІ ендокринології, де прослухала курс навчання у школі хворого на діабет. Однак усупереч настійним рекомендаціям лікарів вона категорично відмовлялася від уколів інсуліну, існувала на малокалорійній, незбалансованій дієті. Маючи до цього нормальну вагу, схудла за 1,5 місяця на 20 кг, різко ослабла. Своєю відмовою від інсуліну мотивувала, зокрема, тим, що в країні, де вона працювала, їй пообіцяли повне зцілення від діабету після прийому

витажок з органів якихось екзотичних тварин. Неважко уявити, чим уся ця витівка закінчилася — врешті-решт все одно довелося удатися до апробованих сучасних методів лікування, перейти на ін'єкції інсуліну, поступово подолати зрозумілий психологічний стрес і відчути себе практично нормальною людиною, але вимушеною дотримуватися певних вимог щодо режиму харчування. І навіть успішно продовжити роботу за кордоном.

Особливої обачності й обережності зобов'язані дотримуватися батьки дітей, хворих на діабет і вимушених робити уколи інсуліну. Саме ця група досить сприйнятлива до спокуси випробувати нетрадиційні методи лікування, пропонувані доморощеними цілителями, які гарантують лікування «без уколів». На жаль, ендокринологи знають немало випадків тяжких ускладнень, що наставали у таких дітей через відмову від уколів інсуліну, коли лише за допомогою невідкладних реанімаційних заходів вдавалося вивести дитину з коматозного стану і зберегти їй життя. Проте далеко не завжди вдається відрадити від спокуси звернутись до нетрадиційних методів лікування діабету 1-го типу в дітей. Один із багатьох прикладів — цитоване нижче звернення в медико-консультаційний інтернет-сайт: «Ми прочитали інформацію щодо нетрадиційних методів лікування хворих на цукровий діабет і нових методів лікування й догляду за ними. Просимо направити нам ваші рекомендації для лікування 6-річної інсулінозалежної (3 роки на інсуліні) дівчинки, складність її стану полягає в тому, що рівень цукру в крові нестабільний і протягом дня може різко змінюватися від 26 до 1,6 ммоль/л».

Додав свій «внесок» до псевдоцілительства й Інтернет. Широко розповсюдилися далеко не завжди кваліфіковані «медичні консультації онлайн» і подібні до них. Ось один із листів з цього приводу: «Моя мама хворіє на цукровий діабет, вчора знайшла в Інтернеті об'яву, що цілитель Хаджі Базилхан Дюсупов продає DVD-диски. Хтось чув про нього? Мені чомусь здається, що це лохотрон». Добре, коли власники відповідних інтернет-сайтів уникають сумнівних контактів. Так, наприклад, сайт «03.ru» недвозначно звернувся до псевдоцілительів з проханням «...вибирати інші інтернет-сайти для своєї реклами». Але, на жаль, Інтернет все частіше стає джерелом і розповсюджувачем вельми сумнівної медичної інформації і реклами.

Не злічити кількості хворих на діабет, які під впливом подібної реклами безплідно і часто з тяжкими наслідками «лікувалися» у цих псевдоцілительів. Останніми роками потік хворих на діабет, які покладають надії на них, не вичерпується. Ось показова інформація «Довірившись шарлатанові, жінка згаяла час» (www.ampgirl.ru, 14.05.2010) із розповіддю дочки потерпілої. Її немолода мати, хвора на діабет 2-го типу, звернула увагу на втрату чутливості пальця на носі. З цього приводу звернулася до цілителя, який за кожен візит брав з пенсіонерки 20–25 доларів. Лікування полягало в тому, що на хворе місце накладалися трав'яні припарки, а цілитель при цьому супроводжував свої ма-

ніпуляції словесними закличками. У результаті такого лікування у жінки оніміла вся стопа, виник біль. До лікарів вона потрапила вже в тому стані, коли мова могла йти тільки про ампутацію ноги.

Нерідко виникає питання, чи не є застосування фітотерапії, як засобу лікування діабету, одним з проявів псевдоцілительства. Ні, не є. Різні лікарські рослини, їх збори дійсно можуть позитивно впливати на обмінні процеси, а у поєднанні з виконанням інших вимог лікувально-профілактичного режиму при діабеті — сприяти зниженню рівня цукру в крові. Тому за наявності медичних показань (особливо при діабеті 2-го типу, у літніх людей) лікарські рослини цілком можуть застосовуватися як допоміжний засіб у лікуванні діабету. Проте не можна не погодитися з цитованим нижче висловом одного з інтернет-консультантів: «Всі повідомлення про фітотерапію як про метод лікування інсулінозалежного цукрового діабету без інсуліну абсурдні й є рекламним трюком компаній і різних установ з викачування грошей хворого, невиправданого ажіотажу серед пацієнтів». У першу чергу сказане стосується спроб заміни інсуліну при інсулінозалежному діабеті у дітей. У цих випадках мова однозначно йде про безперечне і небезпечне псевдоцілительство. Відзначимо, до речі, що досить часто трапляється помилка в рекомендаціях цілительів — речовину, що міститься в багатьох рослинних продуктах, *инулін* вони неправильно ототожнюють з гормоном *інсуліном*.

Корисність використання різних трав як допоміжного засобу в лікуванні цукрового діабету очевидна і науково доведена. Але нерідко користь ця надмірно перебільшується, а іноді помилково оцінюється. Так, в одній із газетних публікацій під заголовком «Льон проти діабету» читаємо, що у хворого після двомісячного пиття приготованого за спеціальним рецептом відвару сімені льону «запрацювала підшлункова залоза», а через півроку цей хворий «повністю зняв інсулін». Вражають рекламний свербіж, несумлінність, медична некомпетентність і безвідповідальність деяких із таких цілительів, які іноді навіть мають вищу медичну освіту. Ось один із прикладів. Автор однієї з численних популярних книг, що висловлюють свої погляди на лікування діабету (утримаємося від їх коментування), представлений такою рекламною анотацією. Згідно з нею, він має «вищу медичну, економічну і хімічну освіти. Кандидат економічних наук, професор, доктор китайської медицини, член Міжнародного товариства біології Норвегії, член Асоціації науки і техніки КНР, член Товариства традиційної китайської медицини і фармакології КНР, академік Академії енергоінформаційних наук, почесний академік Української стоматологічної академії, почесний академік Української асоціації народної медицини Полтавського медичного інституту (?)». Інший автор у книзі «Очищення і лікування ендокринної системи» разом із цілком обгрунтованими рекомендаціями з траволікування діабету висловлює просто дивні для фахівця вислови такого типу: «інсулін рятує, але не лікує», «інсулін убив більше людей, ніж врятував», «хворий, який приймає

інсулін 2–3 місяці, вже невиліковний, це довічний інвалід», «ворогові б не побажав такого життя і таких наслідків уведення інсуліну» та ін.

Як ефективний допоміжний засіб для лікування діабету Ю.Г. Вілунас пропонує методику так званого риданого дихання. Вражаюче, але серед тих, хто підтримує сумнівні пропозиції Ю.Г. Вілунаса, опинилися і деякі лікарі. В Інтернеті наводиться така думка лікарів Є.А. Коренцової, Є.В. Потявіної і ендокринолога (?) Р.Г. Шипилевської: «Методика подолання цукрового діабету без ліків, яку запропонував Ю.Г. Вілунас, є винятково простою і ефективною, якщо мати на увазі хворобу, що до цих пір вважається невиліковною. Застосована для лікування хворих, які перебувають у нас на обліку, вона дала позитивні результати. Можна зробити висновок, що ми маємо справу, можливо, з важливим відкриттям, яке повертає до нормального життя десятки і сотні тисяч людей, хворих на цукровий діабет». Діяльність таких лікарів іноді підкріплюється відвертим політичним підлабузництвом. Так, творець одного з альтернативних методів лікування діабету Чон Сам (Північна Корея) пише: «Я просто бажаю, щоб досліджений мною метод лікування цукрового діабету зробив внесок у справу прославлення соціалістичної системи охорони здоров'я на нашій Батьківщині».

Вражає і насторожує письменницька плодючість деяких авторів книг для масового читача. Мабуть, своєрідний творчий рекорд у цій справі належить авторів книги «Діабет — від відчаю до надії» Ю.А. Захарову, який за 4 роки випустив 26 (!) книг. У вченого, який має особистий досвід написання і видання науково-популярної літератури, неминуче викликає сумнів оригінальність і кулеметна швидкість подібних видань. Як тут не погодитися з автором декількох відмінних науково-популярних книг для хворих на цукровий діабет М.С. Ахмановим, який вважає за неможливе у такий короткий час написати 26 книг і радить іншим авторам уважно прочитати написане Ю.А. Захаровим, — «раптом вони виявлять у цих книгах щось рідне і знайоме». Зробивши це, М.С. Ахманов виявив у Ю.А. Захарова прямі запозичення тексту з виданої ним раніше «Настільної книги діабетика».

«Вторгнення» псевдоцілителів у сферу надання медичної допомоги провокує справді астрономічні витрати на послуги доморошених лікарів. У московському «Біокорі» за курс лікування (як правило, даремного) цукрового діабету «шляхом накачування прами в чарну» довірливі пацієнти платили по 1000 доларів США.

Недосвідченій і довірливій людині часом нелегко орієнтуватися в рекламному й іншому потоці пропозицій щодо медичних послуг і уникнути звернень по допомогу до псевдоцілителів. У певній мірі цьому може допомогти знання основних ознак псевдоцілителів. Перерахуємо деякі з них. У більшості випадків псевдолікарі обіцяють лікування від багатьох, практично всіх, абсолютно різноманітних за своєю природою і перебігом захворювань і

станів, у тому числі тих, які поки що непідвладні сучасній традиційній медицині.

З «лікувальною» метою в очній і заочній формі використовуються словесні дії («установки», наговори, навіювання), опромінена (заговорена) вода і косметичні засоби, «енерго-інформаційні» дії (вдування «чакри в прану» та ін.), «цілющі» буклети, книги, фотографії — агресивна реклама, «зняття причини» і т.п.

Сеансам (прийомам) псевдоцілителів передує потужна реклама, в якій широко використовуються подячні листи-відгуки багатьох тисяч пацієнтів, успішно вилікованих (?) від незліченних фізичних і психічних недуг.

Переважний контингент вилікованих пацієнтів — жінки середнього і літнього віку, які легко навіюються.

Велика кількість у таких цілителів усіляких «вчених» титулів і звань, у тому числі нерідко вказується членство в маловідомих «міжнародних» й інших академіях, асоціаціях і тому подібних організаціях вельми сумнівного походження і наукового статусу.

Слід брати до уваги і такий аспект: пропонуючи і рекламуючи свої послуги з лікування цукрового діабету, псевдоцілителі зазвичай умовчують, в яких саме випадках (тип діабету, вік хворого, особливості лікування хворого та ін.) вони досягали виключення інсуліну без небезпечних наслідків для хворого. Важливо і те, що, за рідкісними винятками, псевдоцілителі не дають контактні відомості про пацієнтів, яких нібито позбавили від уколів інсуліну.

У зв'язку з цим не може не пригадати випадок мого особистого контакту з нашим співвітчизником (дипломованим гомеопатом) в Австралії. У числі захворювань, позбавлення від яких за допомогою гомеопатичного лікування він рекламував, був і інсулінозалежний діабет.

Але коли я звернувся до нього з проханням обговорити зі мною науково-медичні аргументи ефективності гомеопатії при цьому типі діабету і навести конкретні приклади успішно вилікованих пацієнтів, від позитивної відповіді та подальшого обговорення цього питання він явно ухилився.

Експансії знахарства і шаманства вже давно пора протиставити цілеспрямовану системну протидію, і не тільки з боку медичної громадськості.

Аналізуючи стан цієї проблеми, вважаємо, що неодмінними складовими такої протидії повинні бути:

1. Активна контрпропаганда з використанням конкретних прикладів роз'яснення населенню сутності й небезпеки всіляких форм псевдоцілителів.

2. Відмова засобів масової інформації від рекламування послуг і «позитивних результатів» звернення до шахраїв-псевдоцілителів. Посилання «відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець» є фіговим листком, що прикриває відверто фінансові інтереси засобів масової інформації. Їх керівники зобов'язані проявити громадську відповідальність і усвідомити, що мова йде не про рекламу товарів, торгових послуг та ін., а про послуги,

використання яких пов'язане з небезпекою для здоров'я населення.

3. Продумані та дійові обмеження з боку державної влади. Вражає терпимість і навіть потурання, що проявляється органами охорони здоров'я до послуг доморошених цілителів, які іноді зовсім не мають спеціальної медичної освіти. Важко повірити, але тільки в Україні більше ніж 2500 народних цілителів отримали за останні роки ліцензії на право легальної діяльності. Відзначимо, до речі, що, ймовірно, був би виправданим і суворіший контроль за психічним здоров'ям осіб, яким видаються ліцензії. Жодним чином не відносячи ці відомості на рахунок згадуваних вище і більшості інших представників альтернативної

медицини, не можна залишити без уваги результати аналізу, проведеного громадською організацією, що об'єднує цілителів Росії. За її даними, 42 % знахарів обтяжені психічними захворюваннями, 30 % є відвертими користолюбцями, і лише менше 30 % дійсно прагнуть (хоч і не безкорисливо) допомагати людям.

Псевдоцілителство — поширена реальність у нашому житті. Особливо згубним і небезпечним є його вторгнення в сферу лікування цукрового діабету. Не допускати такого вторгнення — актуальне завдання всіх медиків, популяризаторів медичних знань, усіх причетних до питань лікування і профілактики цього захворювання.

Отримано 28.02.12 □

*Никберг И.И., профессор, член-корреспондент
Российской академии природоведения, г. Сидней,
Австралия*

БЕРЕГИТЕСЬ ПСЕВДОЦЕЛИТЕЛЕЙ ДИАБЕТА!

Резюме. В статье обсуждается актуальная для всех медицинских специальностей, в том числе эндокринологии, тема псевдоцелительства. Каждому врачу известны негативные последствия действий псевдоврачевателей для пациентов, однако конкретные действия в борьбе с этим явлением практически не предпринимаются. Автор призывает обратить внимание на эту проблему и предлагает некоторые варианты ее решения.

Ключевые слова: псевдоцелители, сахарный диабет, проблема.

*Nikberg I.I., professor, corresponding
of Russian Academy of Natural History, Sidney,
Australia*

BEWARE OF PESUDOHEALERS OF DIABETES!

Summary. The article deals with pseudohealing, topical question of all medical specialities including endocrinology. Each physician knows negative consequences of pseudohealer's actions for patients, however there are no particular actions against this phenomenon. Author appeals to draw attention to this problem and offers some ways of its solution.

Key words: pseudohealers, diabetes mellitus, problem.